

Вітання з нагоди 80-річчя академіка НААН Миколи Яковича ДЕМ'ЯНЕНКА

6 липня 2015 року наукова спільнота та представники сільськогосподарського виробництва відмічають знаменну подію – 80-річний ювілей з дня народження академіка НААН, доктора економічних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України, видатного вченого у галузі бухгалтерського обліку, аналізу, аудиту та фінансів в АПК Миколи Яковича Дем'яненка.

Народився ювіляр у с. Салтанівка Гомельської області (Республіка Білорусь), де й минули його шкільні роки. У 1957–1962 рр. здобув вищу освіту на економічному факультеті Української сільськогосподарської академії. Далі працював у сільськогосподарському виробництві на посадах бухгалтера відділку, а пізніше – заступника головного бухгалтера радгоспу (1962–1967 рр.).

Шлях у науку, яка вабила майбутнього академіка ще із студентських років, учений розпочав з навчання в аспірантурі Української сільськогосподарської академії (1967–1970 рр.), після закінчення якої захистив кандидатську дисертацію на тему «Удосконалення обліку і аналіз ефективності використання основних виробничих фондів у радгоспах».

Продовжив свій шлях у науці М.Я. Дем'яненко в Державному науково-дослідному технологічному інституті (укра-

їнський філіал), в якому в 1970–1979 рр., працюючи на посадах молодшого та старшого наукового співробітника, займався проблемами підвищення ефективності використання машинно-тракторного парку в аграрній галузі економіки.

Надалі наукова діяльність Миколи Яковича незмінно пов'язана з Національним науковим центром «Інститут аграрної економіки», в якому він працював з 1979 р. на посаді старшого наукового співробітника сектору економіки виробничо-технічного обслуговування сільського господарства, а потім – на аналогічній посаді в секторі фінансово-кредитних відносин. У 1988 р. науковець очолив сектор методів обліку, контролю та аналізу (пізніше – відділ обліку та аналізу), в якому досліджував актуальні проблеми обліку та аналізу діяльності сільгосп підприємств у нових господарських умовах.

З 1992 по 2010 р. Микола Якович обіймав посаду заступника директора Інституту аграрної економіки з наукової роботи, паралельно очолюючи відділення фінансів та інформатики (пізніше – фінансів, обліку та інвестицій). При цьому, незважаючи на значне адміністративне навантаження, вчений не полишав наукової роботи, беручи активну участь у наукових дослідженнях не лише як талановитий організатор, але і як безпосередній виконавець.

З 1988 р. М.Я. Дем'яненко очолив науковий напрям з бухгалтерського обліку і аналізу діяльності сільськогосподарських підприємств в Інституті. Під його керівництвом було сформовано наукову концепцію розвитку бухгалтерського обліку в сільському господарстві. Зусиллями його наукової школи було створено Науково-учбово-методологічну раду з обліку, звітності і аудиту в АПК при профільному аграрному міністерстві (1992 р.) та всеукраїнське професійне об'єднання – Федерацію аудиторів, бухгал-

терів і фінансистів АПК України (2003 р.). Тривалий час він був членом Методологічної ради з бухгалтерського обліку при Міністерстві фінансів України.

У 1993 р. за його безпосередньої участі та спільно з академіком НААН П.Т. Саблуком у Національному аграрному університеті (нині – Національний університет біоресурсів і природокористування України) започатковано підготовку спеціалістів з фінансів та створено кафедру фінансів і кредиту, завідувачем якої вчений був у 1994–2000 рр. Безпосередня участь у навчальному процесі дала змогу сформувати наукову школу з проблем фінансово-кредитних і податкових відносин в аграрному секторі економіки, залучити спеціалістів відділення до навчального процесу з метою передавати набутий досвід студентам, а також стимулювати розвиток наукових навичок у талановитій молоді.

М.Я. Дем'яненко успішно поєднує науково-дослідну роботу з підготовкою наукових кадрів. З 1994 по 2012 р. вчений очолював спеціалізовану вчену раду в Національному науковому центрі „Інститут аграрної економіки” по захисту докторських та кандидатських дисертацій, також був членом спеціалізованих вчених рад в інших навчальних закладах. І нині Микола Якович є членом спеціалізованої вченої ради Інституту по захисту дисертацій.

Творчий доробок ученого має істотне значення для розвитку економічної науки та підготовки висококваліфікованих спеціалістів сільського господарства. Свій багатогранний науковий і життєвий досвід Микола Якович щедро передає молоді, плідно співпрацює з аспірантами та докторантами. Під керівництвом академіка підготовлено більше десяти докторів і понад п'ятдесят кандидатів економічних наук. Викладацька діяльність М.Я. Дем'яненка була пов'язана з такими провідними навчальними закладами, як Національний аграрний університет, Національний університет харчових технологій та іншими, студенти яких мали можливість слухати висококваліфіковані лекції на найбільш актуальні теми розвитку фінансів в аграрній сфері. М.Я. Дем'яненко вже понад чверть століття є головою ДЕК у багатьох вищих навчальних закладах аграрного про-

філю. Крім того, він здійснює координацію наукових досліджень у сфері фінансів по всій Україні, а також із зарубіжними аграрними вузами Білорусі, Казахстану, Польщі, Німеччини.

З 1993 року вчений бере активну участь у роботі Української академії аграрних наук. За досягнення у науковій діяльності та підготовці науково-педагогічних кадрів у 1999 р. його було обрано дійсним членом (академіком) УААН Відділення аграрної економіки і земельних відносин за фахом фінанси. Йому присвоєно почесне звання „Заслужений діяч науки і техніки України” (1999), нагороджено орденом «За заслуги» III ступеня (2006), медалями та численними Почесними грамотами Кабінету Міністрів України.

Нині наукова діяльність академіка НААН М.Я. Дем'яненка реалізується у керівництві відділенням фінансів, обліку та інвестицій в Національному науковому центрі „Інститут аграрної економіки”, яке веде дослідження науково-методологічних засад фінансового, інвестиційного та облікового забезпечення конкурентоспроможності аграрного виробництва. Він є головним редактором журналу «Облік і фінанси», членом редакційної колегії журналу «Економіка АПК», активним учасником численних міжнародних конференцій, круглих столів та симпозіумів, де активно відстоює позиції системного наукового забезпечення державної фінансової політики у сільському господарстві.

Наукові інтереси М.Я. Дем'яненка відповідно до вимог часу зосереджені на актуальних проблемах бухгалтерського обліку й аналізу, питаннях методології обліку. Частина з цих досліджень реалізовано у кандидатській дисертації на тему аналізу ефективності використання основних виробничих фондів. Надалі сфера наукових інтересів вченого розширилася фінансовими проблемами. У 1990 р. в Інституті економіки НАН України ним захищено докторську дисертацію на тему «Управління оборотними засобами аграрного сектору АПК».

Серед найбільших наукових здобутків ученого варто виділити праці з питань організації фінансів та обліку в тваринницьких міжгосподарських підприємствах (1980); організації єдиної економічної служби сіль-

ського господарського підприємства (1989); організації обліку при орендних відносинах в сільському господарстві (1990); оцінки впливу фінансових чинників на формування доходів у сільському господарстві (2003); аналізу фінансових проблем аграрної економіки у зв'язку зі вступом України до СОТ (2007); узагальненню фінансових проблем формування та розвитку аграрного ринку (2007); аналізу проблем адаптації податкової системи до умов агропромислового виробництва (2008); оцінки кредитоспроможності агроформувань (2008); аналізу інструментів державної фінансової підтримки як фактору забезпечення конкурентоспроможного аграрного виробництва (2009); узагальнення передумов фінансової кризи в аграрному секторі АПК (2010) та ін.

Серед його наукових здобутків найбільшого визнання набули дослідження з проблем: управління оборотними засобами, зокрема визначення місця, ролі та значення оборотних засобів у ринкових умовах; кредитних відносин, у частині обґрунтування оптимальної вартості кредитних ресурсів, урахування специфіки сільськогосподарського виробництва при конструюванні механізмів кредитування сільськогосподарських товаровиробників та створенні кредитної інфраструктури аграрного сектору АПК; податкових відносин, насамперед узагальнення теоретичних та методологічних аспектів і розробка концепції податково-бюджетної політики; формування фінансових ресурсів сільськогосподарських товаровиробників у ринкових умовах; організації облікової й аналітичної роботи в сільськогосподарських підприємствах за умови оптимізації співвідношення бухгалтерського і податкового обліку.

За значного обсягу теоретичних досліджень, визнаних не тільки в Україні, а й за її межами, М.Я. Дем'яненко доклав багато зусиль для доведення їх до практичної реалізації. Результати досліджень ученого викладено в понад 500 наукових працях, серед

яких монографії і брошури, низка методичних рекомендацій. Результати наукових досліджень академіка М.Я. Дем'яненка використовуються також при розробці законодавчих актів, інших директивних документів з питань бюджетної політики, оподаткування та кредитування АПК.

Окремо варто відмітити досить високу цитованість його праць, що свідчить про значний науковий інтерес до проведених ним досліджень.

Йому притаманна вимогливість до себе та підлеглих, компетентність, високий професіоналізм і талановитість, що сприяють вмінню аналізувати сільськогосподарську практику, висувати та вирішувати наукові проблеми на стратегічному рівні. Набутий досвід М.Я. Дем'яненка послідовно й цілеспрямовано втілює у реалізацію розвитку ефективного економічного механізму аграрного виробництва.

Усе своє життя учений присвятив аграрній науці, освіті та сільськогосподарському виробництву. Науковій спільноті він відомий як видатний і талановитий керівник, ініціатор нових ідей та пошуку методів вирішення проблем подальшого розвитку сільськогосподарства і виведення аграрного сектору України на світовий рівень, гідний наявного природного, економічного та людського потенціалу держави.

Шановний Миколо Яковичу! У день славного 80-річчя зичимо Вам міцного здоров'я, довголіття, миру, нових творчих ідей та наукових здобутків, всіляких гараздів і подальшого збереження творчого запалу. Нехай Ваша наснага і життєлюбність, організаторський талант, відданість справі та високий професіоналізм і надалі слугують зміцненню зв'язків науки і виробництва, зростанню добробуту України. Ваш життєвий шлях – яскравої й неординарної Людини, талановитого Науковця – є гідним прикладом для багатьох поколінь.

***Колектив Національного наукового центру
«Інститут аграрної економіки»
Редакція Міжнародного науково-виробничого
журналу «Економіка АПК»***

*